

A csoportok elhatárolása és elhatárolódása

Fuzzy logika

- Elmosódott halmazok logikája.
- Sztoikus hagyomány: szavaink referenciális tartományának határai nem jelölhetők ki egyértelműen. (pl. kopaszság)
- Lofty A. Zadeh: 0-1 közötti osztályozás
- Fuzzy halmaz: minden elemről annyi mondható meg, hogy milyen mértékben (0-1) között tartozik a halmazhoz

Nyelvi változók

- A halmaz a szó (név) műve
- Szemantikai skálázás, értékei nem számok, hanem szavak (pl. magas, alacsony)
- Szemantikai univerzum
- A fuzzy halmazok (Gestalt) szerveződési elvei: hasonlóság, közelség, azonosság
- Harc a jelentésért (pl. identitás-politika, gyűlölet beszéd, politikailag korrekt beszéd)

Az emberi nagycsoportok mint fuzzy halmazok

- A név szemantikai teremtő ereje
- Saját csoport perspektívája/Külső csoport perspektívája/Kölcsönösség –tükör hatás
- Konnotációs jelentések
- Labelling
- Stigmatizáció

Társadalmilag szerkesztett valóság

- A fuzzy halmazok bizonytalan, pontatlan információk modellezésére alkalmasak
- Bizonytalan állapotok (természetben és társadalomban egyaránt) bizonyossággá fordítása konszenzuális (vagy szubjektív) valószínűségi és tipizációs ítéletek révén
- Pl. „angol időjárás”, „magyar táj”, „mániás-depressziós beteg”

Távolság-Közelség

- Chicago-i szociológiai iskola (XX.sz. 20-as évek)
Park, Bogardus
- Etnikai sokszínűség, „melting pot”
- Saját indentitás mint kiinduló pont
- A „legközelebb” és a „legtávolabb+”
- Társadalmi közelség-távolság mérése

Bogardus skála

- A különböző etnikai és nemzeti csoportok tagjait a következő skála mely fokozatain fogadnák el
- Családtag (házasság)
- Klubtagság (barátság)
- Szomszédság (téri közelség)
- Munkatárs
- Állampolgár (politikai közösség)
- Turista (vendégség)
- Be nem engedés (kitiltás)

Társadalmi távolságok (USA) (be nem engedők %-a)

	1928
• Amerikai indián	9
• Kanadai	2
• Francia kanadai	5
• Kinai	68
• Csehszlovák	35
• Dán	5
• Angol	2
• Fülöp sz.	34
• Finn	16
• Francia	5
• Német	10
• Görög	37
• Hindu	66
• Magyar	27
• Ir	5
• Olasz	19
• Japán	41
• Mexikoi	46
• Fekete	30
• Lengyel	24
• Portugál	22
• Román	27
• Orosz	23
• Svéd	5
• Török	65

A határok megvonása sztereotípiák segítségével

- Nyelv (szavak, állítások)
- Sztereotípiák és humor (nyelvi viccek, karikatúrák)
- Előzetes tudás: homogén csoportovatartozás vélelme („vessék ki maguk közül X-ek a bűnözőket)
- Merevség, rugalmatlanság („kivétel erősíti a szabályt”)
- Könnyűség (kognitív erőfeszítés hiánya)

Sztereotípiák funkciói

- A „másik” megjelenítése, tapasztalhatóvá tétele (test, arc, karakter)
- Homogenizáció
- Érthetővé tétel (ok-okozati sémák, pl. genetikai oktulajdonítás)
- Kommunikálhatóvá alakítás (átadás)

Csoportközi különbség állítások alapjai

- Anatómiai különbségek
- Fiziológiai különbségek
- Képességek terén mutatkozó különbségek
- „Alapszemélyiség”
- Kulturális különbségek (normák, értékek, ritusok, szokások)

Különbség-típusok

Valamennyi tartalmi különbséget átfogó osztályozás

- Konform viselkedés J görbéje
- Ritkanulla differenciálhányados
- Egymást átfedő normális eloszlási görbék
- Kategorikus differenciálhányados

J-görbe

- Az adott csoport minden tagjára jellemző tulajdonság, melynek alapján az adott csoport tagja nagy valószínűséggel azonosítható
- A csoport tagja számára előírt viselkedés, melyet a csoport tagjai követnek (mások viszont ab ovo nem)
- Vallási dogmákban való hit (pl. a pápa csalhatatlansága csak katolikusok körében elfogadott)

Ritkanulla-differenciálhányados

- Ritka előfordulású, de csak az adott csoportra jellemző tulajdonság
- Pl. facipő viselés hollandok körében, maffia-bűnözés olaszok körében, rovás-írás magyarok körében)
- Túláltalánosítás

Egymást átfedő normális eloszlási görbék

- IQ értékek (1926)
  - Oroszországi zsidók (99.5)
  - Irek (95.9)
  - Feketék (87-6)
-
- Az egymással összehasonlított csoportok átlagértékei között nincs olyan nagy különbség, mint az egyes csoportok belül mért értékek között

Kategorikus differenciálhányados

- Ugyanaz a tulajdonság az egyik csoportban nagyobb, a másiknál kisebb gyakorisággal fordul elő
- Pl. alkoholizmus, öngyilkosság, olimpiai bajnoki cím elnyerése

A prototípus

- „rájátszás” (mémek)
- szelektív észlelés
- kizárólagosság
- nyilvános megjelenés (kultiváció)

- Nemi, etnikai, vallási, kisebbségi, deviánsnak tartott csoportok prototípusai
- Szocializációs funkció

Sztereotípiák osztályozása

- auto és heterosztereotípiák
- fizikai (láthatóság, hallhatóság, szaglás) és metafizikai (karakter, attribúció) sztereotípiák
- Moralitás és kompetencia
- „orientalizmus”
- „szuper-ego” és „id” sztereotípiák

Orientalizmus

E.Said

•Elmaradott	Haladó
keleti	nyugati
irracionális	racionális
időtlenségben	időben él
titokzatos	titoktalan
természeti lény	társadalmi lény
szenvedő	cselekvő

Keletiek a nyugatiak

- Fundamentalista reprezentáció
- Elnyomó
- Kegyetlen
- Igazságtalanság okozója

Szuper-ego és id

- A koragyermekori elfojtás két következménye
- Tudattalan (id) kísértések, vágyak, traumák, komplexusok
- Felettes én (mércék, normák, megfelelési kényszerek)

Id-sztereotípiák

- Lusta
- Tolvaj
- Kicsapongó
- Falánk
- Vidám
- Érzelmes
- Titokzatos
- Agresszív

Felettes én sztereotípiák

- Számító
- Önző
- Gátlástalan
- Kihasztnál
- Zsugori
- Sajátjaival összetartó
- Betolakodó

Moralitás és kompetencia

- Faktoranalízis, két faktor
- Erőszakos-Szelid
- Önző-Segítőkész
- Intoleráns-Toleráns

- Intelligens-Buta
- Szorgalmas-Lusta
- Versenyszellemű-együttműködő

Hogyan lesz valaki cigány?

- Testi jegyek (bőrszín, hajszín, fog fehérsége, hangszín)
- Öltözék-testdíszítés (társadalmi anatómia, tetoválás)
- Viselkedés
- Helyszín
- Társas környezet (kírívás, együttség)

Auto-sztereotípia

- Büszkék vagyunk magunkra, megbecsüljük önmagunkat és őseink hagyományait.
- Hűségesek vagyunk
- Becsületesek és megbízhatóak vagyunk
- Bátrak és haladó felfogásúak vagyunk. Felkelünk saját dolgaink védelmében, megvédjük, ami a miénk, és nem lehet bennünket kiforgatni abból, amit jogosan megszereztünk.
- Békeszeretőek vagyunk, szeretjük az embereket, csak megátalkodott ellenségeinkkel szemben él szívünkben gyűlölet
- Tisztességesek és becsületesek vagyunk

Hetero-sztereotípiá

- Önzők és individualisták. A saját fajtájukat mindennél előbbre tartják.
- Összetartanak, másokat kirekesztenek maguk közül.
- Becsapnak bennünket, amint lehetőségük nyílik rá. Nem becsületesek, nincs bennük morális fék, amikor rólunk van szó
- Erőszakosak és terjeszkedők. A mi kárunkra akarnak előrehaladni.
- Gyűlölködnek, velünk szemben különösen rosszindulatúak.
- Erkölcsstelenek és becstelének

Sztereotípiák Erdélyben

- politikai outgroup politikai ingroup kulturális ingroup kulturális outgroup
- kulturális outgroup kulturális ingroup politikai outgroup politikai ingroup

	R	M	R	M	R	M	R	M
• Erőszakos	36	41	25	31	36	29	44	42
• Intelligens	54	32	57	56	46	55	46	41
• Lusta	26	44	44	25	44	32	31	49
• Önző	50	40	39	36	39	46	56	45
• Segítőképz	46	38	55	64	48	44	39	43
• Tehetetlen	26	35	27	28	35	23	27	39
• Toleráns	40	37	56	49	48	45	31	36
•								
• Versenyszell.	57	34	53	54	45	58	51	40

- (A számok az adott tulajdonságot az adott csoportra jellemzőnek tartók %-át jelölik)
- (Csepeli, Gy., Örkény, A. Székelyi M. 2002.Nemzetek egymás tükrében. Budapest:Balassi K)

Kontaktus elmélet

- Szlovákok heterosztereotípiái Észak-Szlovákiában (negatív nagyarsággkép)
- Szlovákok hetero-sztereotípiái Dél-Szlovákiában (ambivelens)

Illuzorikus korreláció

- Kisebbségekről alkotott képe megatívitás
- Negatív tulajdonság (bűnözés, szexuális erőszak) + ritkaság= figyelemfelkeltés
- Hamis hit: a kisebbség minden tagja deviáns
- Média felerősíti (bűnelkövetők etnikai emlegetése)